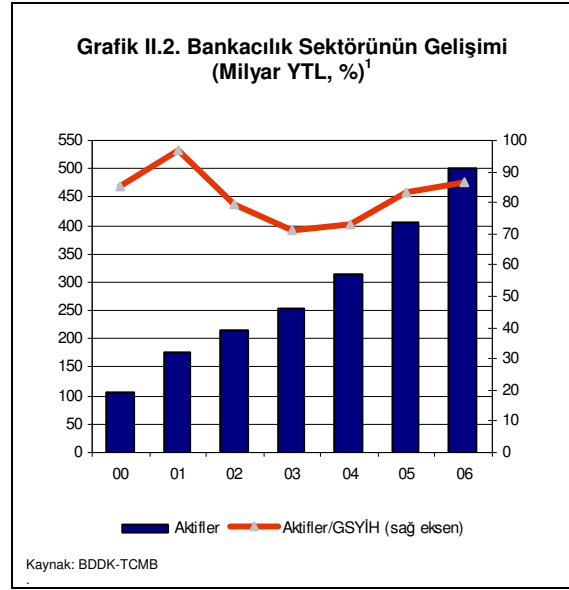
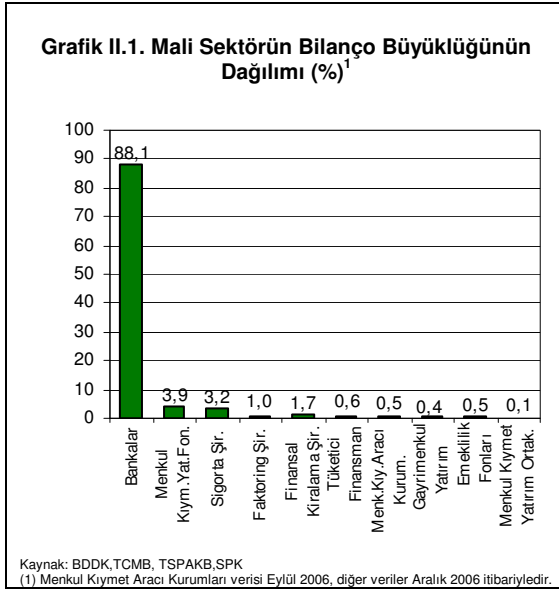

II. MALİ SEKTÖRÜN GENEL YAPISI

Türk mali sektörü 2006 yılının Mayıs-Haziran aylarındaki dalgalanmaya rağmen büyümesini sürdürmüştür. Bu dönemde bankacılık sektörüne yabancı yatırımcı ilgisi de artarak devam etmiştir.

2006 yılı sonu itibariyle, bir önceki yıl sonuna göre yüzde 20 büyüyen mali sektörün toplam aktif büyüklüğü 567 milyar YTL'ye ulaşmıştır. Sektör aktiflerinin yüzde 88'ini bankalar oluşturmaktadır (Grafik II.1).

Mali sektör içindeki payı henüz küçük olmakla birlikte, emeklilik yatırım fonlarındaki artış dikkat çekicidir. Emeklilik yatırım fonları portföy değeri 2006 yılında yüzde 142 artış göstermiştir.

II.1. Bankacılık Sektörü

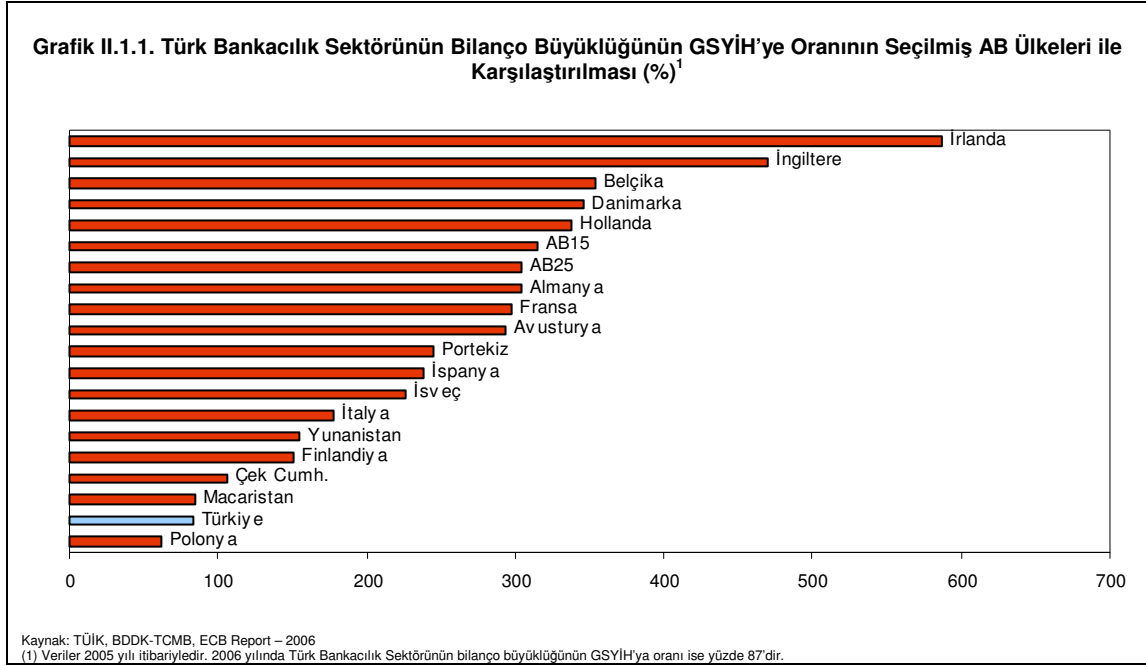
Ülkemizde bankacılık sektörü, mevduat bankaları, kalkınma ve yatırım bankaları ile kâr payı esasına göre faaliyet gösteren katılım bankalarından oluşmaktadır. Bu bölümde yapılan değerlendirmelere katılım bankaları da dahil edilmiştir.

2006 yılı sonu itibariyle, sektördeki banka sayısı Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. ile Koçbank A.Ş.'nin birleşmesi sonucunda 50'ye düşmüş, personel sayısı ise 2005 sonuna göre 12.196 kişi artarak 150.853'e ulaşmıştır.

Öte yandan, 2006 yılı sonu itibariyle ilk 5 bankanın yoğunlaşma oranı yüzde 61 ve ilk 10 bankanın yoğunlaşma oranı yüzde 84 olarak gerçekleşmiştir. Söz konusu oranlarda bir önceki yıl sonuna göre önemli bir değişiklik olmamıştır.

2006 yılı sonu itibariyle bankacılık sektörünün toplam varlıkları, 2005 yılı sonuna göre yüzde 12 reel artışla, 500 milyar YTL'ye, ABD doları bazında ise yüzde 17 oranında artışla, 303,3 milyardan 355,5 milyara yükselmiştir.

Türk bankacılık sektörünün bilanço büyüklüğünün GSYİH'ye oranı, 2005 yılı sonunda yüzde 83,5 iken, 2006 yılı sonunda yüzde 86,7'ye yükselmiştir (Grafik II.2). GSYİH'de 20 çeyrektir süren kesintisiz yüksek büyümeye rağmen bankacılık sektörünün bilanço büyüklüğünün GSYİH'ye oranının artması, sektörün daha hızlı büyüdüğünü göstermektedir.

Türk bankacılık sektörünün GSYİH içindeki payı, sadece Polonya'dan daha yüksek, diğer AB ülkelerinden ise düşüktür (Grafik II.1.1). Bu durum, Türk bankacılık sektörünün gelişme potansiyelini göstermektedir.

Tablo II.1.1. Sektörün Bazı Bilanço Büyüklüklerinin Seçilmiş AB Ülkeleri ile Karşılaştırılması^{1,2}

Ülkeler	Mevduat / GSYİH (%)	Kredi / GSYİH (%)	Kredi / Mevduat (%)	Kredi / Top. Aktifler (%)	Top. Aktifler / Banka Sayısı (Milyon Euro)
Belçika	154	122	79	34	10.553
Danimarka	69	184	269	53	3.665
Almanya	115	135	117	44	3.268
Yunanistan	104	84	81	54	4.533
İspanya	118	141	120	59	6.180
Fransa	80	99	125	33	5.960
İrlanda	143	208	146	35	12.076
İtalya	60	90	151	51	3.168
Lüksemburg	818	494	60	18	5.112
Hollanda	136	189	139	56	4.234
Avusturya	101	134	132	45	819
Portekiz	110	142	129	58	1.937
Finlandiya	55	76	138	50	646
İsviçre	53	120	225	53	3.266
İngiltere	138	156	113	33	20.801
AB15 Ort. ³	106	130	123	41	4.554
AB25 Ort. ³	104	126	121	41	3.787
Türkiye 2005	52	32	63	39	5.026
Türkiye 2006	53	38	71	44	5.397

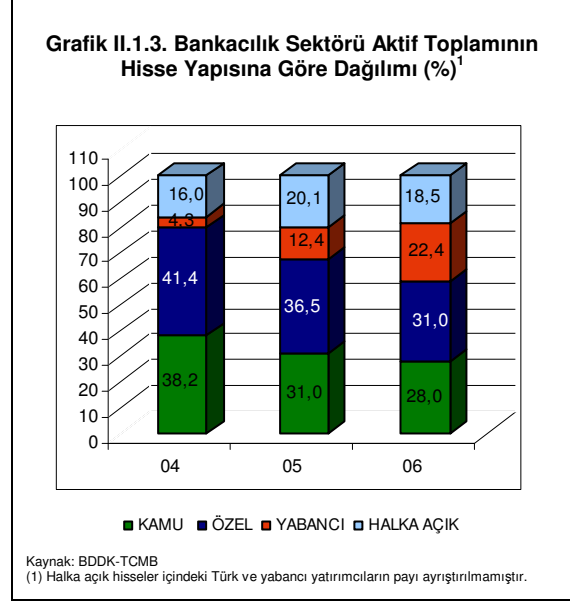
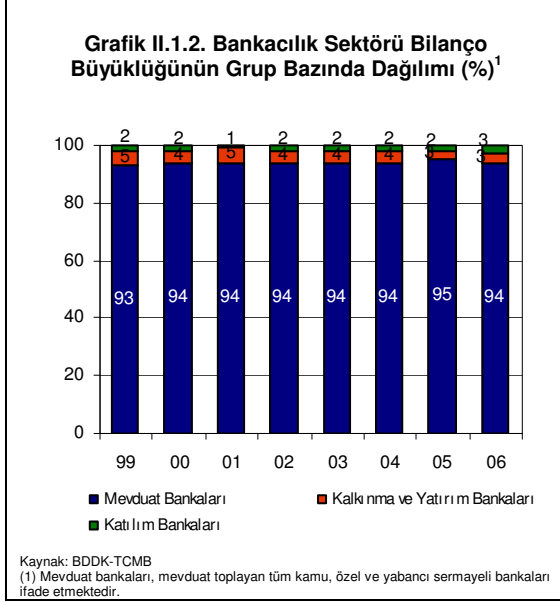
Kaynak: BDDK-TCMB, ECB Report – 2006

(1) AB ülkelerinin verileri 2005 yılı itibariyledir. AB ülkeleri için "Kredi Kuruluşlarının", Türkiye için "Bankaların" verileridir.

(2) Türkiye için mevduat verileri içinde katılım fonları, kredi verileri içinde katılım bankalarının kullandıkları fonlar da yer almaktadır.

(3) AB'ye 2007 yılında üye olan Bulgaristan ve Romanya'nın verileri ECB Report – 2006'da yer almadığından, AB25 ortalamaları dikkate alınmıştır.

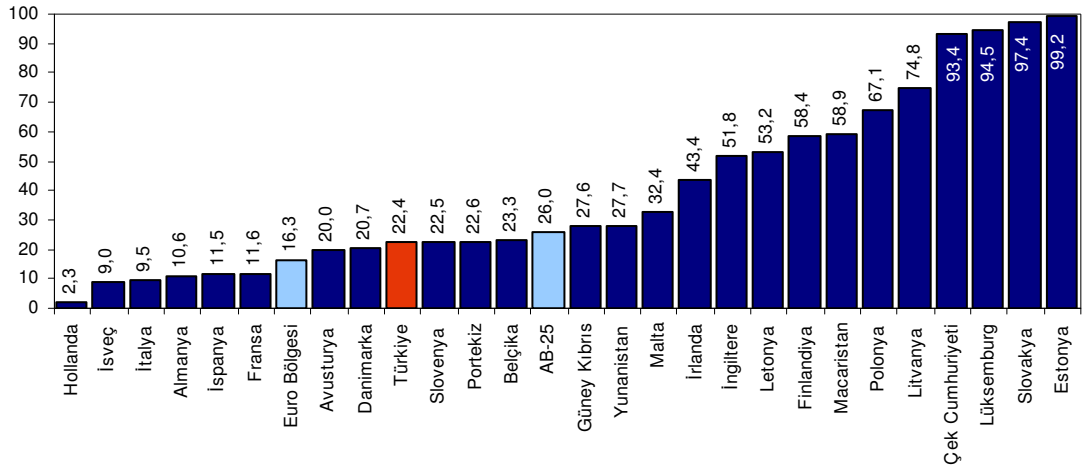
Bankacılık sektörünün derinliğini ve bankaların aracılık fonksiyonlarının gelişimini gösteren, mevduat ile kredilerin GSYİH'ye oranları ve kredilerin mevduata oranı 2006 yılı sonu itibariyle bir önceki yıla göre belirgin bir artış kaydetmiş olmakla birlikte, AB ortalamalarının gerisinde kalmıştır (Tablo II.1.1).

2006 yılı sonunda Türk bankacılık sektöründe faaliyet gösteren 50 bankanın 33'ü mevduat bankası, 13'ü kalkınma ve yatırım bankası, 4'ü ise katılım bankasıdır. Türk bankacılık sektörü mevduat bankacılığı ağırlıklıdır (Grafik II.1.2).

Yabancı yatırımcıların Türk bankacılık sektörüne olan ilgisinin 2006 yılında da artarak devam etmesi sonucunda, 2006 yılı sonu bilanço büyüklüklerine göre, hisse devir süreci Nisan 2007 sonu itibariyle tamamlanmış bankalar da dahil edildiğinde, yabancı hissedarların payı yüzde 22,4'e yükselmektedir (Grafik II.1.3). Öte yandan, aynı dönem itibariyle Merkezi Kayıt Kuruluşu verilerine göre halka açık paylar içindeki yabancı payları, sektörün aktif toplamına göre yüzde 16,4'e ulaşmaktadır. Bu paylar da eklendiğinde bankacılık sektöründe yabancı payı yüzde 38,8 olmaktadır. Mayıs-Haziran döneminde yaşanan dalgalanmaya rağmen Türk bankacılık sektörüne yabancı yatırımcıların ilgisinin azalmayışı, olumlu beklentilerin devam ettiğini göstermektedir.

Grafik II.1.4. AB Ülkeleri ve Türkiye'de Bankacılık Sektöründe Yabancı Payları (%)¹

Kaynak: ECB-TCMB-BDDK
(1) Türkiye verisi 2006, diğer veriler 2005 yılı itibarıyla.

Avrupa Birliği ülkelerinde bankacılık sektörü içindeki yabancı payına bakıldığında, AB25 ortalamasının yüzde 26 olduğu, AB'ye son dönemde giren ülkelerde ise yabancı payının AB25 ortalamasının üzerinde kaldığı görülmektedir. Türkiye, bankacılık sektöründe yabancı payı açısından, kesinleşmiş devralma ve birleşmelere göre 2006 yılı sonu itibarıyla, Euro Bölgesi (AB 15) ortalamasının biraz üzerinde, AB25 ortalamasının altında kalmaktadır (Grafik II.1.4).

Tablo II.1.2. AB Ülkeleri ile Karşılaştırma¹

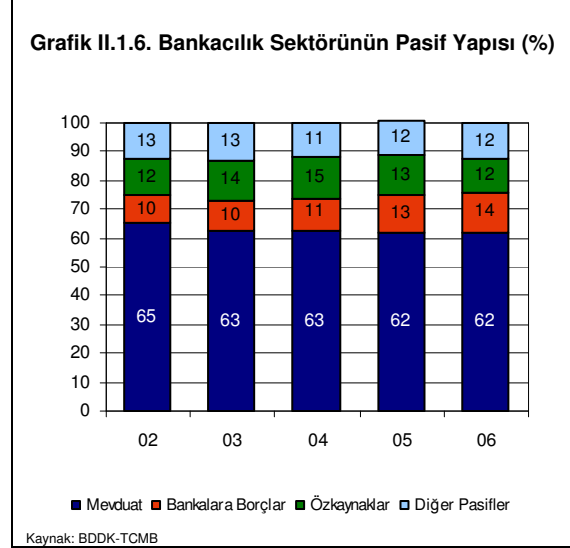
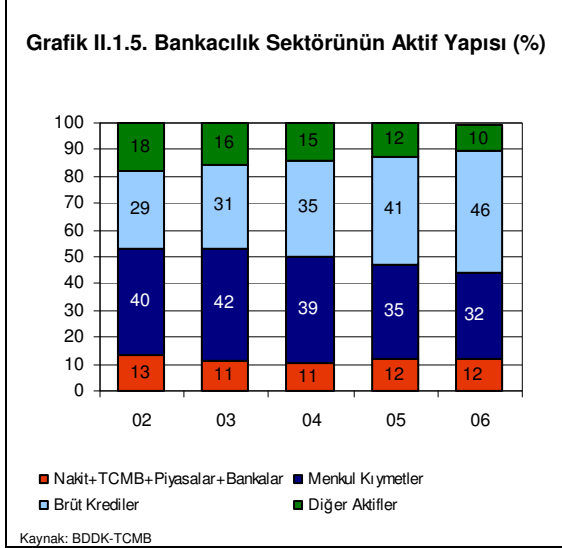
Ülkeler	En Büyük 5 Kredi Kurumunun Sektör Payları (%)	Kredi Kuruluşu Sayısı	Toplam Şube Sayısı	Toplam Personel	Şube Başına Düşen Personel Sayısı	Banka Başına Düşen Şube Sayısı	Bankacılık Sektöründe Çalışan Sayısının Toplam Nüfusa Oranı (%)
Belçika	85	100	4.564	69.481	15	46	0,7
Danimarka	66	197	2.114	47.579	23	11	0,9
Almanya	22	2.089	44.044	705.000	16	21	0,9
Yunanistan	66	62	3.576	61.295	17	58	0,6
İspanya	42	348	41.979	252.829	6	121	0,6
Fransa	54	854	27.075	429.347	16	32	0,7
İrlanda	46	78	910	37.702	41	12	0,9
İtalya	27	792	31.498	335.910	11	40	0,6
Lüksemburg	31	155	246	23.224	94	2	5,1
Hollanda	85	401	3.748	118.032	31	9	0,7
Avusturya	45	880	4.300	75.303	18	5	0,9
Portekiz	69	186	5.427	53.989	10	29	0,5
Finlandiya	83	363	1.616	25.182	16	4	0,5
İsveç	57	200	1.910	39.237	21	10	0,4
İngiltere	36	400	13.694	482.888	35	34	0,8
AB15	54	474	12.447	183.800	15	26	0,7
AB25	60	347	8.050	122.164	15	23	0,7
Türkiye 2005	61	51	6.564	138.657	21	129	0,2
Türkiye 2006	61	50	7.302	150.853	21	146	0,2

Kaynak: BDDK-TCMB, Eurostat, ECB Report – 2006

(1) Tabloda AB ülkelerinin 2005 yılı verileri yer almaktadır. AB ülkelerinde "kredi kuruluşu" tanımı farklılık göstermekte ve bazılarında banka dışı finansal kuruluşlar da dahil edilmiştir. Türkiye için bankalar verisi esas alınmıştır.

Türk bankacılık sektörü AB ülkeleri ile karşılaştırıldığında banka ve şube sayısının, AB ülkeleri ortalamasının altında kaldığı, personel sayısının ise AB25 ülkeleri ortalamasının üzerinde, AB15 ülkeleri ortalamasının altında olduğu görülmektedir. Türkiye'de bankacılık sektöründe çalışan sayısının toplam nüfusa oranı, tüm AB ülkelerinden düşüktür. Ancak, Türk

bankacılık sektöründeki yaygın şubecilik anlayışı nedeniyle, banka başına düşen şube sayısı AB ülkelerinin çok üzerinde kalmaktadır. Şube başına düşen çalışan sayısı ise AB ülkeleri ortalamasının üzerinde gerçekleşmektedir. Bankacılık sektörünün yoğunlaşmasının AB ülkeleri ortalamasından yüksek olduğu görülmektedir (Tablo II.1.2).

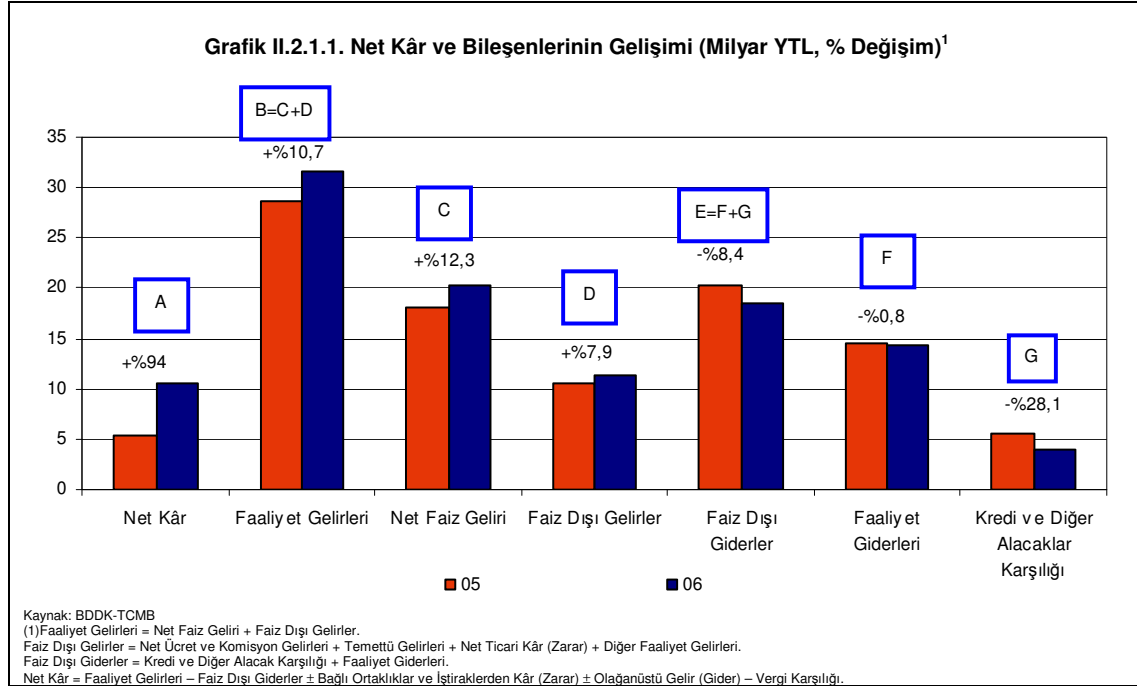
Aktifler içinde en büyük paya sahip olan ve yıl içinde artış eğilimini sürdüren kredilerin payı, 2005 yılı sonunda yüzde 41 iken, 2006 yılı sonunda yüzde 46'ya ulaşmıştır (Grafik II.1.5).

2006 yılı sonu itibariyle, bankacılık sektörünün toplam kaynakları içinde özkaynakların payı 2005 yılı sonuna göre 1 puan azalarak, yüzde 12'ye düşmüştür. Yabancı kaynaklar içinde en büyük paya sahip olan mevduatların payı 2005 yılı sonuna göre değişmeyerek, yüzde 62 olan seviyesini korumuştur (Grafik II.1.6).

II.2. Bankacılık Sektörü Kârlılık ve Sermaye Yeterliliği³

II.2.1. Kârlılık⁴

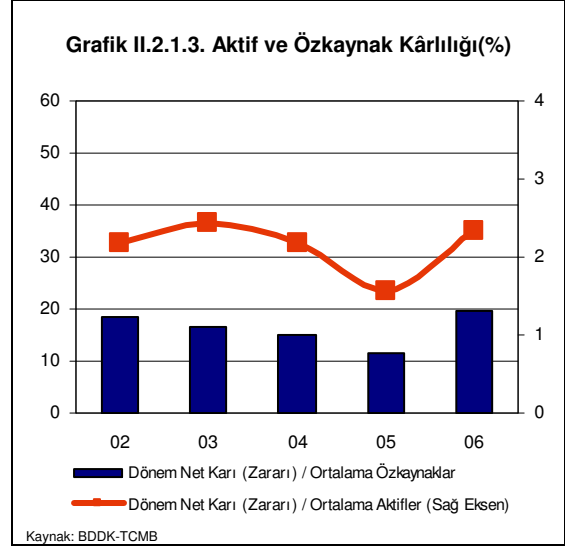
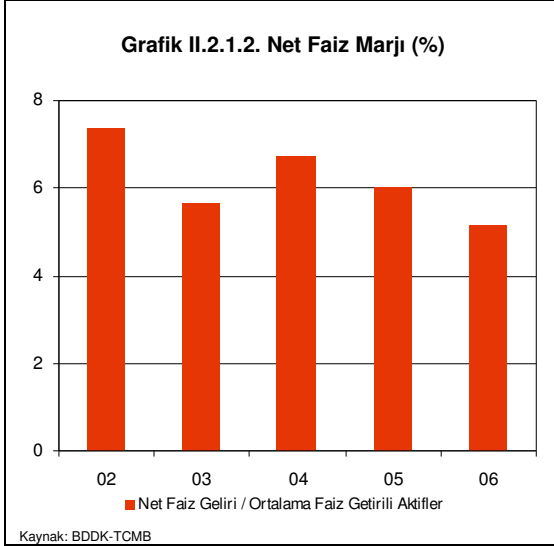
2006 yılı sonu itibariyle bankacılık sektörünün net kârı yıllık yüzde 94 oranında artarak, 10,6 milyar YTL olarak gerçekleşmiştir. 2005 yılı sonunda önemli boyutta zarar açıklayan bir özel bankanın, 2006 yılı sonunda kâra geçmiş olması, sektörün kârındaki yüksek artışta ve kârlılık performansının gelişiminde etkili olmuştur.

2006 yılı sonunda, bankacılık sektörünün kârındaki artışta faaliyet gelirlerindeki artış ile kredi ve diğer alacaklar karşılığındaki azalış belirleyici olmuştur. Faaliyet gelirlerindeki artışta, net faiz gelirindeki yükselişin yanı sıra faiz dışı gelirler arasında yer alan net ücret ve komisyon gelirlerindeki yüzde 17,9'luk artışın da etkili olduğu görülmektedir. Diğer taraftan, 2006 yılında faaliyet gelirlerinin faaliyet giderlerini karşılama oranı artarak, yüzde 219,9 olarak gerçekleşmiştir. Bu oranın ve net ücret ve komisyon gelirlerinin artıyor olması, kârlılık açısından olumlu olarak değerlendirilmektedir (Grafik II.2.1.1).

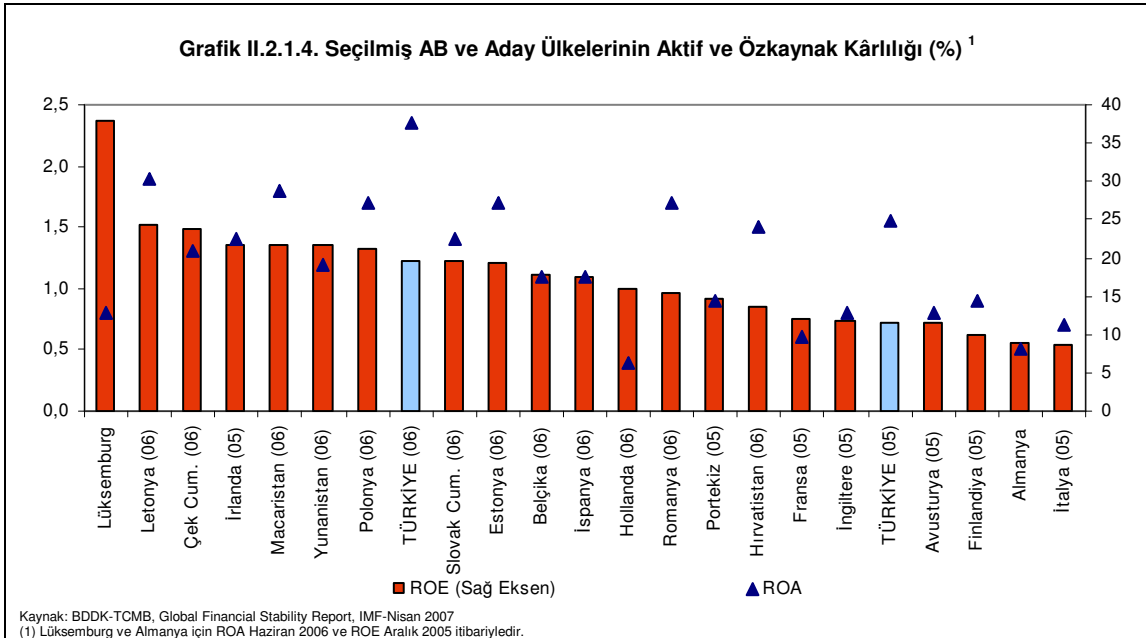
³ Çalışma esasları farklılık gösterdiğinden bu bölümde yapılan değerlendirmelerde katılım bankaları hariç tutulmuştur.

⁴ TMSF bünyesindeki banka dahil edilmemiştir.

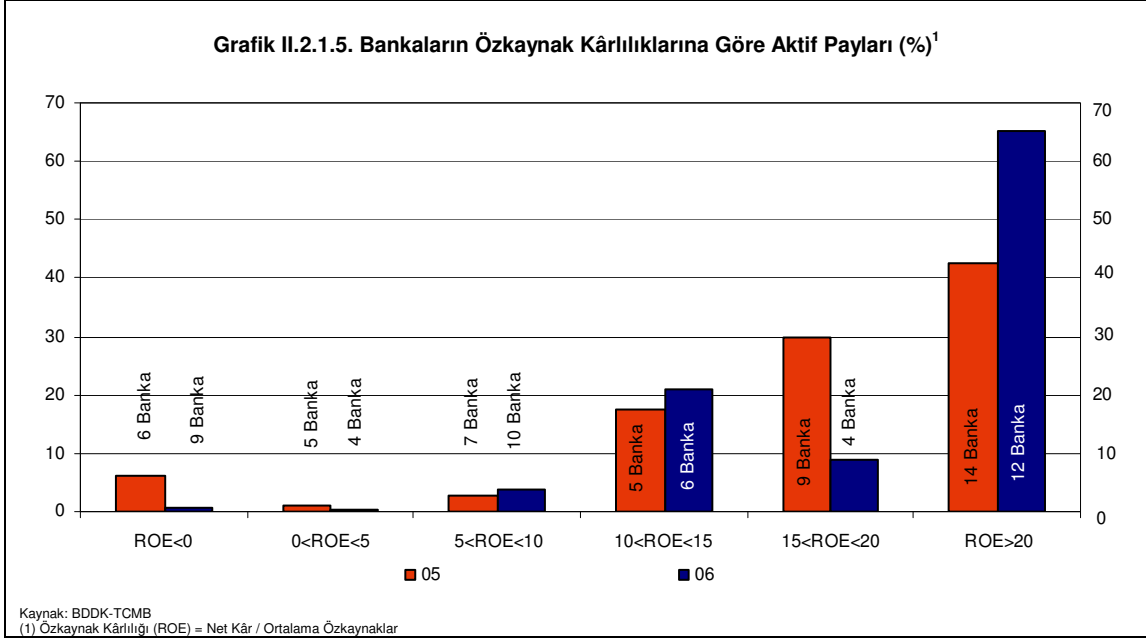

Net faiz gelirinin ortalama faiz getirili aktiflere oranından oluşan net faiz marjındaki düşüş eğiliminin 2006 yılında da devam ettiği görülmektedir (Grafik II.2.1.2). Net faiz marjındaki düşüş 2006 yılı Haziran ayına kadar faiz oranlarındaki genel düşüş eğiliminden kaynaklanmıştır. Bu dönemden sonra, faizlerdeki artışa rağmen aynı seviyesini koruması son yıllarda hızla büyüyen, başta konut kredileri olmak üzere sabit faizli tüketici kredileri ve Haziran ayından önce portföye giren sabit faizli menkul değerler dolayısıyladır.

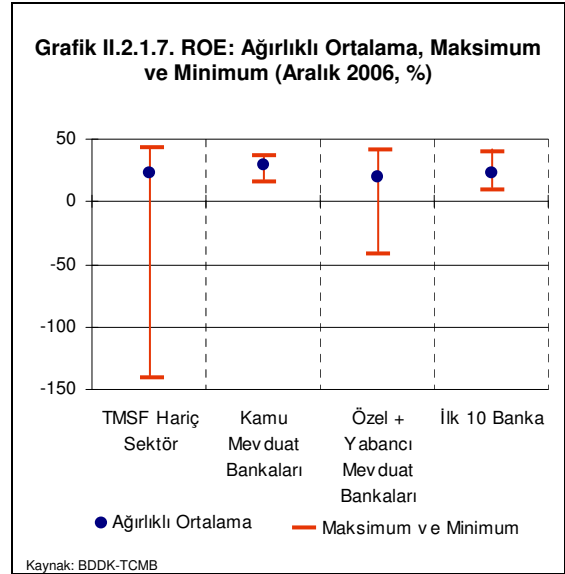
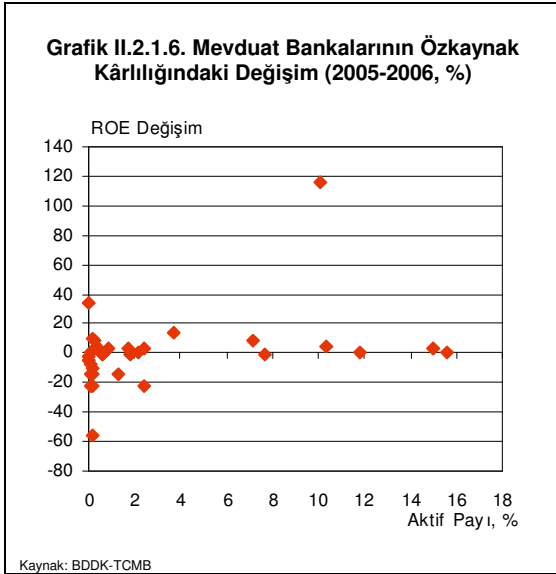
2006 yılı itibariyle, bankacılık sektörünün ortalama aktif kârlılığı yüzde 2,3 ve özkaynak kârlılığı yüzde 19,5 olarak gerçekleşmiştir. Gerek aktif kârlılığı ve gerekse özkaynak kârlılığı, 2005 yıl sonuna göre önemli ölçüde artış göstermiştir (Grafik II.2.1.3).

Türk bankacılık sektörünün 2006 yılı verileri, seçilmiş AB ve aday ülkeleri ile karşılaştırıldığında, özellikle aktif kârlılığında performansının yüksek olduğu görülmektedir. Diğer taraftan, özkaynak kârlılığında aktif kârlılığı kadar yüksek bir performans yakalanamaması Türkiye'de bankacılık sektörünün kaldıraç oranının, diğer bir deyişle, yabancı kaynakla finansmanın düşük olmasından kaynaklanmaktadır (Grafik II.2.1.4).

2006 yılı sonunda, özkaynak kârlılığı yüzde 20'nin üzerinde kalan bankaların sayısı azalmakla beraber, toplam aktifleri içindeki payları artış kaydetmiştir. Zarar açıklayan banka sayısı ise aktif payları çok düşük olmakla birlikte 6'dan 9'a yükselmiştir (Grafik II.2.1.5).

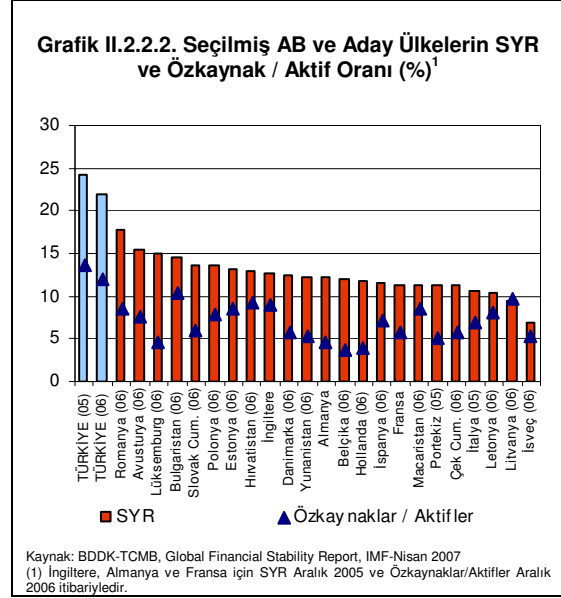
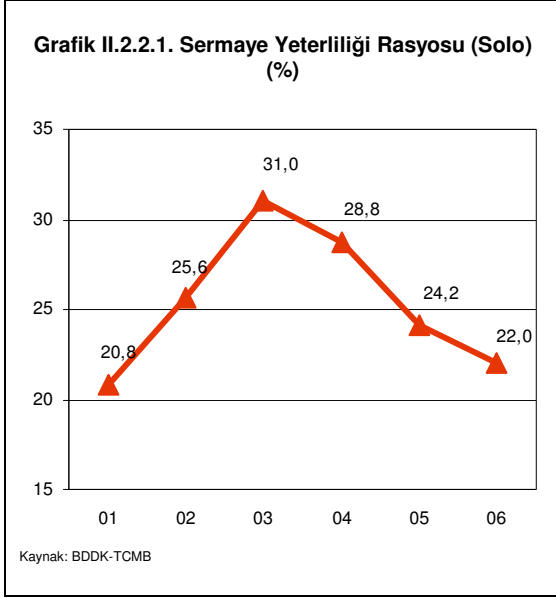
2006 yılı sonunda bir önceki yıl sonuna göre, özkaynak kârlılığındaki değişimin küçük ölçekli bankalarda daha belirgin olduğu görülmektedir. Toplam aktifler içindeki payı yüzde 6'yı geçen bankaların özkaynak kârlılığındaki değişimin sınırlı olduğu görülmekle birlikte, bir önceki yıl zarar eden ve 2006 yılında kâra geçen bir özel banka bunun istisnasını oluşturmaktadır (Grafik II.2.1.6).

Aralık 2006 itibariyle, kamu mevduat bankaları ve aktif büyüklüğü açısından ilk 10 bankanın ROE farklılığının düşük olduğu görülmektedir. Özel ve yabancı mevduat bankalarında ROE farklılığının daha yüksek olmasında ise küçük ölçekli bankalar etkili olmaktadır (Grafik II.2.1.7).

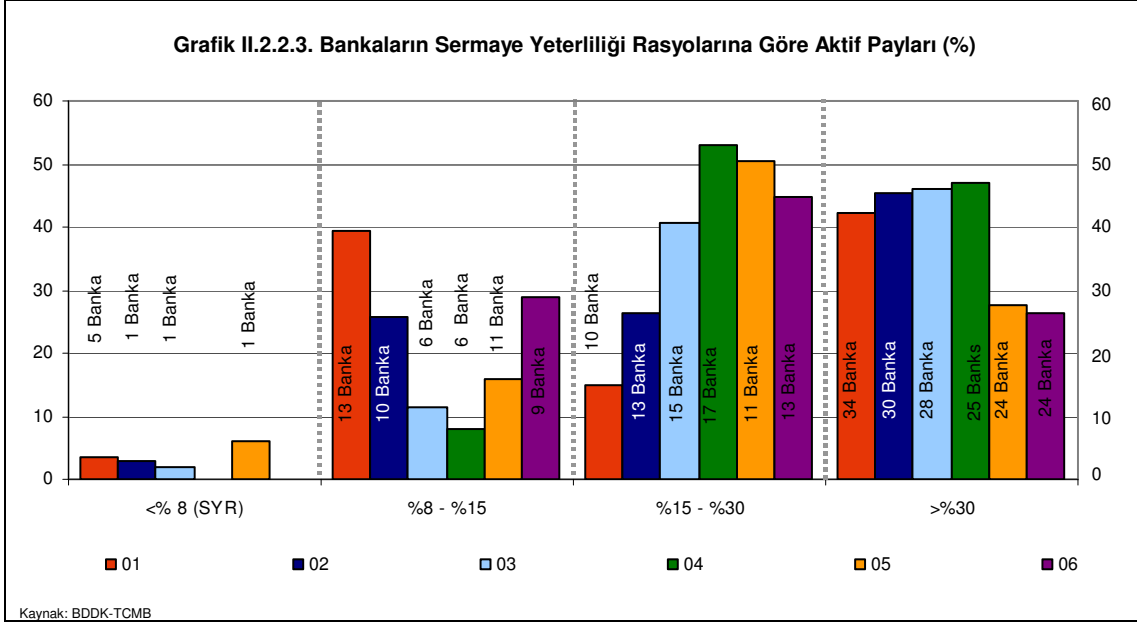
II.2.2. Sermaye Yeterliliği

Özkaynakların risk ağırlıklı aktiflere oranını gösteren sermaye yeterliliği rasyosunun (SYR), solo bazda gelişimi incelendiğinde, azalan bir eğilim izlemekle birlikte, incelenen tüm dönemlerde, yasal sınır olan yüzde 8'in ve hedef rasyo olan yüzde 12'nin üzerinde olduğu görülmektedir.

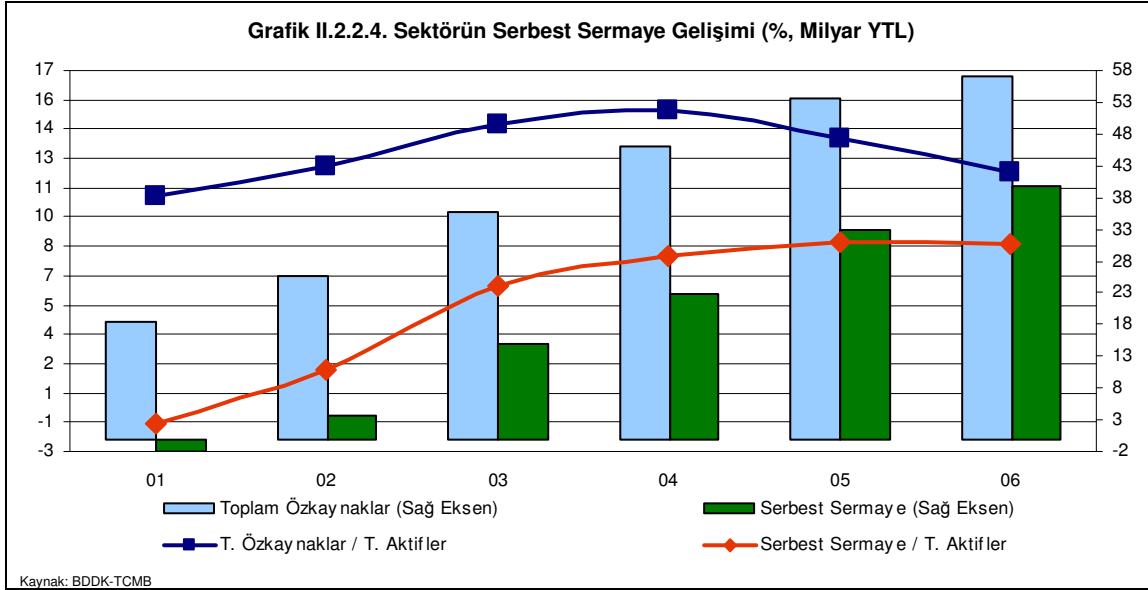

Bankacılık sektörünün SYR'si, bir önceki yıl sonuna göre 2,2 puan azalarak, 2006 yılı sonunda yüzde 22 olarak gerçekleşmiştir (Grafik II.2.2.1). 2006 yılı sonunda, SYR'ye konu özkaynaklardaki yüzde 23'lük artışa karşın risk ağırlıklı aktiflerin yüzde 35 büyümesi sektörün söz konusu rasyosunu düşürmüştür. Özkaynaklardaki artışta dönem net kârındaki artış etkili olurken, risk ağırlıklı aktiflerdeki artış özellikle yüzde 100 risk ağırlıklı aktifler içinde yer alan krediler kaleminden kaynaklanmaktadır.

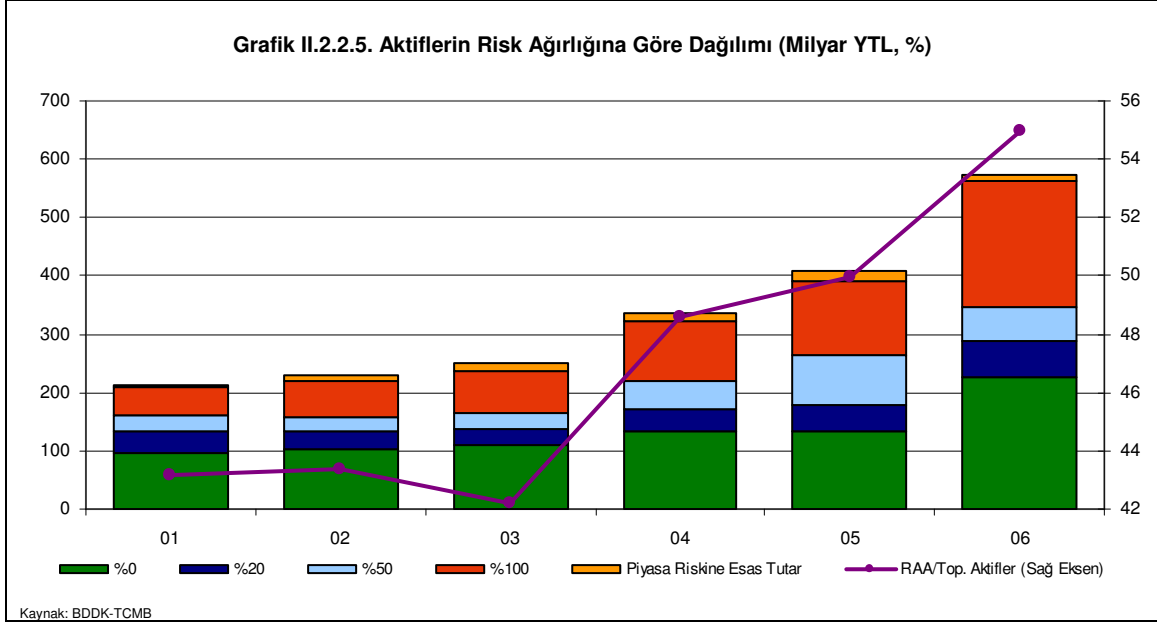
Türk bankacılık sektörünün SYR ve özkaynaklarının toplam aktiflere oranının, seçilmiş AB ve aday ülkeleri ile karşılaştırıldığında, en yüksek değeri aldığı görülmektedir. Türk bankalarının riski yüzde sıfır kabul edilen kamu borçlanma kağıdı portföylerinin büyük olması SYR'nin yüksek gerçekleşmesinde etkili olurken, düşük kaldıraç oranı ise özkaynakların toplam aktiflere oranının yüksek gerçekleşmesinde etkili olmaktadır (Grafik II.2.2.2).

2005 yılı sonu itibariyle sektör içindeki aktif payı yüzde 78 olan 35 bankanın sermaye yeterliliği rasyosu yüzde 15'in üzerinde iken, 2006 yılı sonunda aktif payı yüzde 71 olan 37 bankanın SYR'si yüzde 15'in üzerinde gerçekleşmektedir (Grafik II.2.2.3).

2006 yılı sonu itibariyle, serbest sermaye ile toplam aktiflerin son bir yıllık artış hızının aynı olması nedeniyle serbest sermayenin toplam aktiflere oranında bir değişiklik görülmemektedir. Özkaynakların toplam aktiflere oranı düşüş eğiliminde olmakla birlikte, AB ülkeleriyle karşılaştırıldığında halâ yüksektir (Grafik II.2.2.4).

2006 yılı sonu itibariyle, kredilerdeki artışa bağlı olarak yüzde 100 risk ağırlıklı aktiflerin payı yüzde 32'den, yüzde 38'e yükselmiştir (Grafik II.2.2.5).

Yüzde 100 risk ağırlıklı aktiflerde görülen yükselişte 1 Kasım 2006 tarihinde yürürlüğe giren "Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik"e göre, kredi kartları harcama limiti taahhütlerinin yüzde 50 risk sınıfından yüzde 100 risk sınıfına geçmesi de etkili olmuştur. Diğer taraftan, satılmaya hazır menkul değerlerin 2006 yılı sonunda piyasa riski yerine kredi riski içinde dikkate alınması, yüzde sıfır risk ağırlıklı aktiflerin payının yüzde 32'den yüzde 40'a yükselmesine ve piyasa riskine esas tutarın ise yüzde 4'den yüzde 2'ye gerilemesine neden olmuştur (Grafik II.2.2.5).

Toplam risk ağırlıklı aktiflerin toplam aktiflere oranı, toplam risk ağırlıklı aktiflerin daha hızlı büyümesi sonucunda yükselerek, 2005 yılı sonunda yüzde 50'den, 2006 yılı sonunda yüzde 55'e çıkmıştır (Grafik II.2.2.5).

(Sayfa düzeni nedeniyle boş bırakılmıştır.)